

Cezary Beker, Katarzyna Krupska

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, e-mail: beker@up.poznan.pl

**FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA FINANSOWANIE
PROJEKTÓW W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY,
W OKRESIE 2014–2020,
NA PRZYKŁADZIE NADLEŚNICTWA DRAWNO**

*EUROPEAN FUNDS FOR FINANCING
NATURE PROTECTION PROJECTS, IN THE 2014–2020 PERIOD,
ON EXAMPLE OF DRAWNO FOREST DISTRICT*

Słowa kluczowe: fundusze europejskie, okres finansowania 2014–2020, ochrona przyrody

Key words: European funds, period of financing 2014–2020, natural protection

Abstract. This article presents the use of European funds in projects involving State Forests. The aim is to present EU funds for their use in nature conservation in the 2014-2020 period, on the example of the Drawno Forest District.

WSTĘP

Lasy mają szczególne znaczenie dla ochrony przyrody w Polsce. Ponad 65% gatunków flory i fauny występujących w kraju to gatunki leśne lub blisko związane z lasem. Większość form ochrony przyrody znajduje się aktualnie na gruntach administrowanych przez PGL LP. Jest to ze wszelkich miar pożądane dla utrzymania trwałości lasu w Polsce. Duży udział lasów o funkcjach ochronnych (46,9%), wraz z rezerwatami występującymi na terenie Lasów Państwowych (1,2%), stanowi w sumie ponad 48% powierzchni LP [Beker 2015]. Na podstawie dwóch dyrektyw Unii Europejskiej: Ptasiej i Siedliskowej, Polska jest zobowiązana dla ochrony różnorodności biologicznej do funkcjonowania sieci Natura 2000. Zostało to usankcjonowane w Ustawie o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. W kontekście zapisów tego aktu prawnego tereny te są jedną z form ochrony przyrody. Obszary Natura 2000 występują na terenie 417 nadleśnictw zajmują w LP powierzchnię 2880 tys. ha (38,1%), 60% obszarów naturalnych w Polsce zlokalizowanych jest w lasach [Beker 2015].

Europejska Sieć Obszarów Chronionych zwana siecią Natura 2000 jest ujęta w planie rozwoju lokalnego w latach 2014-2020. Pojęcie oraz zasady tworzenia sieci Natura 2000 wprowadza Dyrektywa 92/43/EWG, jednak część

unormowań (dotyczących zasad wybierania do ochrony siedlisk ważnych dla ptaków) jest także zawarta w Dyrektywie 17/409/EWG.

Polska jako kraj przystępujący do Unii Europejskiej, również wzięła udział w tym programie. W ramach procesu integracji z Unią Europejską została zobowiązana do wyznaczenia na swoim terytorium sieci Natura 2000 do dnia akcesji do UE. W pracach przygotowawczych, w celu ochrony populacji awifauny, wytypowano wstępnie na terenie Polski 141 obszarów specjalnej ochrony (OSO) oraz dla zachowania najcenniejszych „siedlisk Natura 2000” – 277 specjalnych obszarów ochrony (SOO). Zajmują one łącznie 17,6% powierzchni kraju [Krupska 2017].

Celem artykułu jest przedstawienie wykorzystania funduszy europejskich w zakresie ochrony przyrodyna przykładzie Nadleśnictwa Drawno.

OCHRONA PRZYRODY W NADLEŚNICTWIE DRAWNO

W Nadleśnictwie Drawno szczególnie chronione są obszary wyróżniające się walorami przyrodniczymi. Przeważającą część lasów Nadleśnictwa klasyfikowana jest jako lasy ochronne (tab. 1) w zasięgu obszarów „Natura 2000”.

Tab. 1. Powierzchnia lasów ochronnych i gospodarczych w Nadleśnictwie Drawno

Funkcja lasu	Powierzchnia lasu [ha]
Lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody	12444,55
Lasy glebochronne	102,87
Lasy glebochronne, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody	6,95
Lasy nasienne, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody	10,95
Lasy obronne, wodochronne	173,64
Lasy obronne, wodochronne, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody	0,31
Lasy stanowiące ostoje zwierząt oraz cenne fragmenty rodzimej przyrody	246,74
Lasy wodochronne	635,14
Lasy wodochronne stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody	5038,99
Lasy wodochronne stanowiące ostoje zwierząt, oraz cenne fragmenty rodzimej przyrody	12,65
Lasy ochronne razem	18687,71
Rezerваты	45,63
Lasy gospodarcze	394,02
Ogółem Nadleśnictwo Drawno	19127,36

Źródło: Guzikowski, Czekirda[2012]

Do istniejących form ochrony przyrody w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa należą:

- jeden park narodowy,
- dwa rezerwaty przyrody,
- cztery obszary chronionego krajobrazu,
- pięć obszarów Natura 2000,
- siedemnaście pomników przyrody,
- osiemnaście użytków ekologicznych,
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Spis pomników przyrody w Nadleśnictwie Drawno zaprezentowano w tabeli 2.

Tab.2. Wykaz istniejących pomników przyrody na gruntach Nadleśnictwa Drawno

L.p.	Gatunek	Obwód (cm)	Wysokość (m)	Stan zdrowotny	Położenie	Uwagi
1	Lipa drobnolistna	770	25	2	Drawno Prostynia	Pojedyncze drzewo „Lipa Kochanków”
2	Dąb bezszypułkowy	400	23	1	Drawno Drawa	Pojedyncze drzewo w części N-E
3	Dąb bezszypułkowy	410	24		Drawno Drawa	Pojedyncze drzewo
4	Dąb bezszypułkowy	400	22	2	Drawno Borowiec	Pojedyncze drzewo Park w Drawniku
5	Buk zwyczajny	470	24	2	Drawno Borowiec	Pojedyncze drzewo Park w Drawniku
6	Buk purpurowy	320	-	-	Drawno Borowiec	Pojedyncze drzewo Park w Drawniku
7	Lipa drobnolistna	460	23	2	Drawno Borowiec	Pojedyncze drzewo Park w Drawniku
8	Dąb bezszypułkowy	520 650 460	22 24 24	3	Drawno Borowiec	Grupa trzech drzew Park w Borowcu
9	Dąb bezszypułkowy	370	19	3	Drawno Borowiec	Pojedyncze drzewo Park w Borowcu
10	Jesion wyniosły	480	32	1	Drawno Barnimie	Pojedyncze drzewo
11	Sosna zwyczajna	350	24	-	Drawno Barnimie	Pojedyncze drzewo
12	Dąb bezszypułkowy	310	-	-	Drawno Brzeziny	Pojedyncze drzewo
13	Dąb bezszypułkowy	450	25	2	Drawno Kołki	Pojedyncze drzewo na skraju lasu
14	Wiąz górski	450 250	25 23	1	Drawno Kołki	Pojedyncze drzewo na skraju lasu
15	Dąb bezszypułkowy	530 370 530 500	30 28 27 29	2	Drawno Kiełpino	Grupa drzew 4 szt. w części S
16	Dąb bezszypułkowy	570	16	-	Drawno Międzybór	Pojedyncze drzewo „Dęby nad Słopicą”
17	Dąb bezszypułkowy	290	-	-	Drawno Międzybór	Pojedyncze drzewo „Dąb Henryka”

Źródło: <http://www.drawno.szczecin.lasy.gov.pl/pomniki-przyrody>

WYKORZYSTANIE FUNDUSZY UNIJNYCH W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY W NADLEŚNICTWIE DRAWNO

Na terenach Nadleśnictwa Drawno powołano obszary chronione na mocy postanowień Dyrektywy 92/43/EWG [1992] oraz Dyrektywy 17/409/EWG [2017]. W perspektywie budżetowej 2014–2020 Nadleśnictwo wnioskuje o pomoc na niwelowanie niedogodności związanych z obszarami leśnymi Natura 2000. Podstawą prawną wnioskowanej pomocy jest posiadanie przez Nadleśnictwo obszarów leśnych Natura 2000 wyznaczane zgodnie z dyrektywami siedliskową i ptasią. Władze Nadleśnictwa wnioskuje w tej kwestii o subwencję w wysokości 500 EUR na hektar rocznie w początkowym okresie nieprzekraczającym pięciu lat i maksymalnie 200 EUR na hektar rocznie w kolejnych latach.

Kolejne przedsięwzięcie to złożenie wniosku do Komisji Europejskiej o subwencję na usługi leśno–środowiskowe i klimatyczne oraz ochronę lasów. W przedłożonym wniosku Nadleśnictwo przedstawia planowane działania dotyczące zachowania zasobów genetycznych w leśnictwie, które obejmują:

- działania celowe: działania wspierające ochronę *ex situ* i *in situ*, opis, gromadzenie i wykorzystanie zasobów genetycznych w leśnictwie, łącznie z internetowymi wykazami zasobów genetycznych obecnie zachowanych *in situ* wraz z ochroną w gospodarstwie leśnym oraz wykazy zbiorów *ex situ* i bazy danych,
- działania wspólne: działania wspierające wymianę informacji między właściwymi organizacjami w państwach członkowskich zmierzające do ochrony, opisu, gromadzenia i wykorzystania zasobów genetycznych w unijnym leśnictwie,
- działania towarzyszące: działania informacyjne, działania w zakresie upowszechniania wiedzy oraz działania doradcze na rzecz organizacji pozarządowych i innych odpowiednich zainteresowanych stron, szkolenia i przygotowywanie sprawozdań technicznych.

Obecnie obowiązuje „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Drawno” przyjęte uchwałą Rady Miasta i Gminy w Drawnie. W perspektywie 2014–2020 założono wielofunkcyjny rozwój gminy rolniczej przy rozwoju drobnej przedsiębiorczości, rzemiosła, turystyki i usług, z poszanowaniem zasad ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego.

W nowej perspektywie 2014–2020 rozwoju Gminy Drawno zaplanowano działania przyczyniające się do zachowania i poprawy stanu zasobów środowiska naturalnego. Głównym celem proekologicznym inwestycji jest poprawa stanu czystości środowiska naturalnego poprzez:

- redukcję emitowanych do atmosfery zanieczyszczeń,
- redukcję zanieczyszczeń wód gruntowych i powierzchniowych,
- oczyszczanie terenu gminy z byłych i zalegających odpadów.

Planowane działania oparte są na przesłance, że stan i ochrona środowiska są ściśle związane z rozwojem infrastruktury technicznej. Dlatego planuje się wyposażenie gminy we właściwe urządzenia techniczne. Ma to skutkować dalszym tworzeniem systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków przy jednoczesnym rozwoju zabudowy i wodociągów.

Z kolei w „Programie ochrony przyrody na lata 2011–2020” [2011] Nadleśnictwo Drawno prezentuje następujące projekty finansowane środkami z UE. Pierwszy z nich dotyczy ekologicznej oceny stanu lasu. Projekt obejmuje działania mające na celu:

- ocenę zgodności składu gatunkowego drzewostanów z typem siedliskowym lasu,
- określenie form aktualnego stanu siedliska,
- wskazanie form degeneracji lasu.

W przytoczonym Programie [2011] przewidziano działania zmierzające do przeprowadzenia prac objętych programem ochrony przyrody:

- ochronę różnorodności biologicznej,
- działania dotyczące prawnych form ochrony przyrody,
- zalecenia w zakresie ochrony cennych roślin naczyniowych,
- zalecenia w zakresie ochrony cennych roślin zarodnikowych,
- zalecenia w zakresie ochrony starych i cennych drzew,
- zalecenia z zakresu ochrony fauny kręgowców,
- zalecenia w zakresie ochrony fauny bezkręgowców,
- zalecenia w zakresie ochrony pamiątek kultury leśnej i kultury powszechnej w lasach,
- kształtowanie stosunków wodnych i ochrona siedlisk hydrogenicznych w lasach,
- kształtowanie strefy ekotonowej,
- zalesienia porolne,
- promocja i edukacja ekologiczna.

W zakresie działania ochrony różnorodności biologicznej w lasach Nadleśnictwa Drawno postanowiono:

- dla zachowania leśnych zasobów genowych ściśle realizowanie zadań w zakresie ochrony genotypów rodzimych gatunków drzew leśnych,
- pozyskiwanie materiału siewnego z jak największej liczby osobników oraz z różnych miejsc Nadleśnictwa,
- ograniczanie neofitów oraz promowanie gatunków rodzimych,
- dostosowywanie składu gatunkowego upraw do typów siedliskowych lasu, (ważne jest by gatunki liściaste osiągały maksymalny udział),
- przebudowę drzewostanów w kierunku zgodnym z typem siedliskowym i gospodarczym typem drzewostanu z zachowaniem zasad selekcji, hodowli oraz ochrony lasu stosowanych w wielofunkcyjnej gospodarce leśnej,

- przywracanie naturalnego stanu w przypadku siedlisk zniekształconych,
- dążenie do powstawania drzewostanów zróżnicowanych pod względem wieku, składu gatunkowego i struktury,
- sadzenie na większą skalę gatunków drzew owocowych, wiązów, klonów, lipy drobnolistnej, dęba szypułkowego, cisa pospolitego, jarzębów w odnowieniach, uzupełnieniach, dolesieniach,
- pozostawienie w lesie jak największej biomasy (części stojących drzew martwych, połamanych, wykrotów, gałęzi, igliwia i kory) jako jednego z czynników bioróżnorodności o ile nie jest to sprzeczne z zasadami ochrony lasu (zakaz palenia gałęzi na powierzchniach zrębowych) oraz nie przyczynia się do eutrofizacji siedlisk w miejscach niepożądanych,
- zachowanie w lasach jak największej liczby starych, okazałych, często o ciekawych formach drzew lub kęp starodrzewu, drzew owocowych, klonów, lipy drobnolistnej, topólrodzimych, jarzębów, drzewiastych form: głogów, czeremchy zwyczajnej, jałowca, trzmielin, szakłaka,
- w maksymalnym stopniu wykorzystywanie w odnowieniach dolne warstwy – naloty, podrosty, także na siedliskach uboższych,
- w celu zachowania różnorodności ekosystemów należy jak najszerzej wykorzystywać zmienność w ramach mikrosiedlisk, wprowadzając na te niewielkie powierzchnie właściwe im gatunki,
- unikać zalesiania śródleśnych łąk, bagien, skarp oraz niewielkich otwartych powierzchni (zachowanie bogactwa i różnorodności krajobrazowej), granice lasów powinny mieć charakter łagodny i w miarę możliwości nie załamywać się pod kątem prostym lub ostrym,
- wywieszanie drewnianych budek dla ptaków i nietoperzy,
- nie zalesiać powierzchni przeznaczonych do naturalnej sukcesji,
- ochronę gleb leśnych,
- udostępnienie wlotów i wejść do niezamieszkałych budynków dla sów, nietoperzy,
- w ramach zagospodarowania łowiska proponuje się wykaszanie łąk śródleśnych, co najmniej raz na dwa lata, stosując tzw. koszenie wczesnojesienne – ściółkowe, po 15 sierpnia,
- uczestniczyć w procesie zachowania i przywracania drożności korytarzy ekologicznych.

W zakresie planowanych przez Nadleśnictwo Drawno działań dotyczących prawnych form ochrony przyrody [2011] przewiduje się:

- ochronę istniejących, projektowanych i proponowanych do objęcia ochroną prawną obiektów przyrodniczych (zgodnie z przepisami prawa),
- podjęcie starań o uznanie prawne proponowanych form ochrony przyrody,
- obiektom zaproponowanym do ochrony prawnej zapewnić ochronę także przed wprowadzeniem tej ochrony,

- stałe podnoszenie wiedzy przyrodniczej pracowników Nadleśnictwa, zwracając szczególną uwagę na rozpoznawanie gatunków roślin, zwierząt oraz siedlisk chronionych,
- prowadzenie ewidencji występowania nowych stanowisk gatunków chronionych, siedlisk chronionych, obiektów cennych przyrodniczo,
- przed przystąpieniem do czynności gospodarczych należy przeprowadzić ocenę ich wpływu na populacje roślin chronionych i zagrożonych występujących w danym wydzieleniu,
- przestrzeganie obowiązujących regulacji prawnych obowiązujących w strefach ochrony gatunków chronionych (strefy ochronne gniazd),
- proponowanie do wyznaczenia kolejnych stref ochronnych dla ptaków, monitorowanie już istniejących. W rezerwatach, gdzie nie wyznacza się stref, prowadzi się zabiegi ochronne tak, jakby one istniały.

W zakresie ochrony cennych roślin naczyniowych Program [2011] przewiduje następujące działania:

- upowszechnianie wiedzy o tych gatunkach roślin (ich wymaganiach ekologicznych, stwierdzonych stanowiskach) wśród pracowników służby leśnej w Nadleśnictwie,
- wymienianie stanowisk tych gatunków w waloryzacji przyrodniczej Nadleśnictwa i coroczną aktualizację tej waloryzacji,
- regularne monitorowanie stanowisk najcenniejszych i najrzadszych roślin na terenie Nadleśnictwa, śledzenie rozwoju ich populacji,
- eliminowanie gatunków ekspansywnych (czeremcha amerykańska) zagrażających bezpośrednio stanowiskom cennych roślin,
- wykonywanie jakichkolwiek zabiegów pielęgnacyjnych tak, by nie szkodziły one cennym elementom miejscowej flory. Należy stosować zasadę oszczędzania wszystkich osobników gatunków cennych na naturalnych stanowiskach,
- wykonanie jakichkolwiek czynności gospodarczych w wydzieleniu ze stanowiskami cennych roślin powinno być poprzedzone oceną wpływu tych czynności na populacje gatunków.

W Programie ochrony przyrody na lata 2011–2020 Nadleśnictwa Drawno [2011] zaplanowano poniższe działania w zakresie ochrony cennych roślin zarodnikowych:

- zapewnienie w ekosystemach leśnych jak największej materii organicznej, przede wszystkim stałej ilości martwego i rozkładającego się drewna. Drewno to powinno reprezentować pełną różnorodność gatunków występujących w drzewostanie i pełną różnorodność ich rozmiarów. Zaleca się by były to zarówno leżące gałęzie, martwe drzewa leżące na dnie lasu, jak też pojedyncze martwe drzewa stojące oraz złomy i wywroty. W tym celu nie usuwać drzew martwych i zamierających, zwłaszcza gatunków liściastych, o ile nie jest to niezbędne ze względów hodowli lasu. Zwraca się uwagę na indywidualne

traktowanie każdego drzewostanu i dążenie do kompromisu z wymaganiami ochrony lasu,

- pozostawianie w miarę możliwości starych, grubych drzew na terenie Nadleśnictwa,
- chronienie drzew wskazanych w programie jako cennych (nie wycinać, nie uszkadzać, nie wprowadzać istotnych zmian w ich otoczeniu), prowadzenie ich bieżącej inwentaryzacji,
- ochronę drzewostanów wskazanych jako drzewostany cenne (w stosunku do nich stosować ochronę zachowawczą),
- ochronę powierzchni uznanych za ostoje ksylobiontów.

Program [2011] przedstawia działania w zakresie ochrony starych i cennych drzew:

- prowadzenie bieżącej inwentaryzacji drzew o rozmiarach pomnikowych oraz drzew o szczególnych cechach (tworzących określone układy przestrzenne np. aleje, stanowiące pamiątkę kultury leśnej pojedyncze drzewa egzotyczne uznane za lokalnie rzadkie lub ginące, reprezentujące unikatowe formy np. szrudłowe świerki oraz będące przykładami unikatowych zjawisk biologicznych np. zrosty drzew). Gromadzenie informacji w bazie danych Nadleśnictwa na temat rozmieszczenia takich drzew,
- istniejące pomniki przyrody na terenie Nadleśnictwa są w bardzo dobrym i dobrym stanie zdrowotnym (1 i 2 stopień w skali Pacyniaka i Smólskiego), w związku z tym nie wymagają zabiegów ochronnych. Zaleca się jednak monitorowanie stanu zachowania tych drzew i w zależności od potrzeb podjęcie odpowiednich działań ochronnych,
- zakazuje się wprowadzania istotnych zmian w otoczeniu drzew pomnikowych. Nie należy niszczyć roślinności epifitycznej, składować odpadów zrębowych i innych odpadów w promieniu 10 m od drzewa. Drzew pomnikowych nie należy wycinać, uszkadzać, należy je pozostawić na pniu, aż do naturalnego ich rozkładu, z wyjątkiem sytuacji zagrażających bezpieczeństwu,
- dążenie do zachowania w lasach Nadleśnictwa jak największej liczby drzewiastych form głogów, czeremchy zwyczajnej, jałowca, trzmielin, szakłaka,
- w czasie wykonywania cięć rębnych pozostawianie drzew reprezentujących pełną zmienność drzewostanu.

Program [2011] zawiera działania w zakresie ochrony fauny kręgowców:

- zgłaszanie do służb ochrony przyrody kolejnych stref ochrony dla ujawnionych stanowisk gatunków chronionych,
- przestrzeganie obowiązujących regulacji prawnych obowiązujących w strefach ochrony gatunków chronionych (strefy ochrony gniazd). Zabiegi gospodarcze prowadzi zgodnie z obowiązującymi przepisami,
- bezwzględna ochrona drzew dziuplastych. W drzewostanach sosnowych dążyć do rozwieszenia skrzynek lęgowych, w tym skrzynek dla nietoperzy. Skrzyńki

dla nietoperzy należy koncentrować na skraju lasu oraz w pobliżu skraju bagien, zrębów i upraw.

Ochronie fauny bezkręgowców mają służyć zawarte w Programie [2011] działania:

- na skraju lasu realizować biologiczną zabudowę granicy lasu, wprowadzając od zewnętrznej strony granicy pas krzewów i co najmniej 3 – 4 m szeroki pas do spontanicznego rozwoju zbiorowisk okrajkowych,
- na „ciepłych” siedliskach i w ich bezpośrednim sąsiedztwie nie usuwać drzew i krzewów rodzimych gatunków liściastych wykazujących objawy osłabienia i zamierania, w tym szczególnie dębów, buków, klonów i wiązów. Pozostawiać martwe drzewa, w tym zwłaszcza wszystkie grube i eksponowane na nasłonecznienie. Jeżeli to możliwe odsłaniać na takich siedliskach pozostałości martwych, grubych drzew, eksponując je na nasłonecznienie. Mikrosiedliska takie są potencjalnymi biotopami cennych gatunków chrząszczy,
- dbałość o zachowanie pełni bogactwa gatunkowego dendroflory ekosystemów leśnych. Pozostawianie wszystkich spontanicznie pojawiających się gatunków domieszkowych, w tym także osiki. Wprowadzanie domieszki zgodne z naturalnymi składami gatunkowymi drzewostanów,
- ochrona wszystkich pozostałości alei śródleśnych. W miarę możliwości np. w uprawach dochodzących do ważniejszych dróg leśnych, wprowadzić przy tych drogach jedno– lub dwustronne śródleśne zadrzewienia alejowe. Stosować do tego materiał o charakterze zadrzewieniowym. Wprowadzać Db, Lp, Kl, Wz, Jrz, Js, Wb stosownie do stwierdzonych na gruncie warunków mikrosiedliskowych,
- ochrona starych drzew owocowych,
- zapewnienie w ekosystemach leśnych jak najwięcej materii organicznej, przede wszystkim stałej ilości martwego i rozkładającego się drewna. Drewno to powinno reprezentować pełną różnorodność gatunków występujących w drzewostanie i pełną różnorodność ich rozmiarów. Zaleca się by były to zarówno leżące gałęzie, martwe drzewa leżące na dnie lasu jak i pojedyncze martwe drzewa stojące oraz złomy i wywroty. W tym celu nie usuwać drzew martwych i zamierających, zwłaszcza gatunków liściastych, o ile nie jest to niezbędne ze względów hodowlano-ochronnych,
- w miarę możliwości pozostawianie starych i grubych drzew na terenie Nadleśnictwa, chronić je. Ochrona drzewostanów wskazanych jako cenne (w stosunku do nich prowadzenie ochrony zachowawczej),
- tolerowanie obecności osiki, także w sąsiedztwie drzewostanów sosnowych.

Programowe działania [2011] w zakresie ochrony pamiątek kultury leśnej i kultury powszechnej w lasach:

- ochrona pozostałości dawnych cmentarzy na terenach leśnych. Na ich obszarze można tolerować obecność gatunków egzotycznych (lilaka, śnieguliczki).

Dopuszcza się zabiegi ograniczające rozwój krzewów zarastających mogiły. Oznakowanie tych miejsc przez ustawienie tablic informacyjnych,

- oznakowanie grodzisk i kurhanów, które w terenie są mało widoczne poprzez ustawienie pojedynczych tablic informacyjnych,
- zbieranie, gromadzenie i propagowanie informacji dotyczących historycznego i zwyczajowego nazewnictwa terenowego (nazwy dróg, alei, fragmentów lasu, jezior), informacje o dawnych leśnikach, właścicielach lasu itp.,
- w waloryzacji przyrodniczej Nadleśnictwa zamieszczać informacje o przydrożnych kapliczkach, obeliskach, tablicach pamiątkowych, starych słupach podziału powierzchniowego i innych podziałów będących pamiątkami kultury powszechnej i leśnej,
- pojedyncze drzewa gatunków egzotycznych (daglezja, kasztanowiec, żywotnik i in. znajdujące się na terenie Nadleśnictwa) należy traktować jako pamiątki kultury leśnej.

W zakresie kształtowania stosunków wodnych i ochrona siedlisk hydrogenicznych w lasach w Programie [2011] przewidziano działania:

- zachowanie warunków wodnych Nadleśnictwa poprzez utrzymanie naturalnego poziomu wód gruntowych,
- przywrócenie pierwotnych stosunków wodnych na odwodnionych torfowiskach,
- utrzymanie naturalnego charakteru brzegów jezior, bagien, cieków, rzek; zachowanie i ochronę istniejących torfowisk i mokradeł.

W lasach Nadleśnictwa Drawno zdecydowano się pozostawienie w trakcie cięć rębnych 30 – 50 m pas drzewostanu wzdłuż użytków rolnych, ważniejszych dróg publicznych, bagien, zbiorników i cieków wodnych. Podejmowane są starania, aby strefy ekotonowe były maksymalnie wypełnione przez roślinność zielną, krzewy i drzewa w układzie pionowym i poziomym. Ma to na celu wytworzenie pełnej ściany lasu tzw. ściany okrajkowej, ograniczającej wnikanie i penetrację wielu czynników do wnętrza lasu, szczególnie z przelotowych tras komunikacyjnych, pól uprawnych oraz terenów zabudowanych.

Za pośrednictwem Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych (CKPŚ), Nadleśnictwo Drawno przygotowało projekty związane z wykorzystaniem środków Unii Europejskiej. Są to:

- kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych w ramach II osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020 (POIiŚ),
- kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – zapobieganie, przeciwdziałanie oraz ograniczanie skutków zagrożeń związanych z pożarami lasów w ramach II osi priorytetowej POIiŚ.

Alokacja UE na POIiŚ 2014–2020 wynosi 4 905 881 206 EUR z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i 22 507 865 679 EUR z Funduszu Spójności (FS).

PODSUMOWANIE

W pracy przedstawiono, w jaki sposób środki pozyskane z Unii Europejskiej są spożytkowane dla rozwoju Nadleśnictwa Drawno, ze szczególnym uwzględnieniem zakresu ochrony przyrody. Jak wykazano kwestia funduszy pomocowych stanowi ważne zagadnienie, z tego względu, że gospodarka danego regionu dzięki wsparciu unijnemu może się dynamicznie rozwijać. Fundusze strukturalne stanowią ważne źródło rozwoju polskiej gospodarki leśnej.

Ze względu na prognostyczny charakter opracowania, przepisy dotyczące funduszy strukturalnych omówione zostały dla perspektywy finansowej 2014–2020. Ich zarys był przedstawiany w programie operacyjnym. W przypadku rozpatrywanej perspektywy obowiązuje kilka programów operacyjnych. Nadleśnictwo Drawno realizuje wiele projektów służących ochronie środowiska naturalnego i wspierania efektywności wykorzystania zasobów leśnych. W związku z realizacją powyższych działań na terenach Nadleśnictwa Drawno powołano obszary chronione. Zaplanowano działania przyczyniające się do zachowania i poprawy stanu zasobów środowiska naturalnego. Rozpoczęto budowę proekologicznych inwestycji umożliwiających redukcję emitowanych do atmosfery zanieczyszczeń, redukcję zanieczyszczeń wód gruntowych i powierzchniowych, oczyszczanie terenu gminy Drawno z byłych i zalegających odpadów.

Nadleśnictwo Drawno dąży do realizacji projektów unijnych, które ułatwiają transfer wiedzy i innowacji. W tym celu przygotowana została baza dla realizacji przez Nadleśnictwo gospodarki niskoemisyjnej i odpornej na zmianę klimatu w sektorze leśnym. W pracy wykazano także, że w perspektywie budżetowej 2014–2020 Nadleśnictwo wnioskuje o pomoc na niwelowanie niedogodności związanych z obszarami leśnymi Natura 2000.

LITERATURA

- Beker C. (2015). *Perspektywy rozwoju leśnych kompleksów promocyjnych*. Zarządzanie ochroną przyrody w lasach. Wyd. WSZŚ Tuchola, 9, 29-37.
- Krupska K. (2017). Prognoza wykorzystania funduszy europejskich w perspektywie 2014-2020 w Nadleśnictwie Drawno. Praca magisterska w Katedrze Urządzania Lasu UP w Poznaniu.
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG (86) z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, Dz. U. L 206 z 22.7.1992.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE (87) z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa, Dz. U. OJL 20, 26.1.2010.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie emisji przemysłowych (zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontrola), Dz.U. L 334 z 17.12.2010.

Dyrektywa 17/409/EWG. Dyrektywa Ptasia.

Guzikowski P., Czekirda J. (2012). *Opis ogólny lasów Nadleśnictwa Drawno (Elaborat)*, RDLP Szczecin.

Program ochrony przyrody na lata 2011-2020. Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Szczecinie. Nadleśnictwo Drawno, Wydawnictwo Biura Urządzania Lasów i Geodezji Leśnej, Gorzów Wielkopolski 2011.

Źródła internetowe

www.drawno.szczecin.lasy.gov.pl/pomniki-przyrody

STRESZCZENIE

Na terenach Nadleśnictwa Drawno powołano obszary chronione na mocy postanowień Dyrektywy 92/43/EWG oraz Dyrektywy 17/409/EWG. W okresie budżetowym 2014–2020 Nadleśnictwo wnioskuje o pomoc na niwelowanie niedogodności związanych z obszarami leśnymi Natura 2000. Podstawą prawną wnioskowanej pomocy jest posiadanie przez Nadleśnictwo obszarów leśnych Natura 2000 wyznaczane zgodnie z dyrektywami siedliskową i ptasią. Władze Nadleśnictwa wnioskuje w tej kwestii o subwencję w wysokości 500 EUR na hektar rocznie w początkowym okresie nieprzekraczającym pięciu lat i maksymalnie 200 EUR na hektar rocznie w kolejnych latach. Kolejne przedsięwzięcie to złożenie wniosku do Komisji Europejskiej o subwencję na usługi leśno–środowiskowe i klimatyczne oraz ochronę lasów. Za pośrednictwem Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych (CKPŚ), Nadleśnictwo Drawno przygotowało projekty związane z wykorzystaniem środków Unii Europejskiej. Są to: kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych w ramach II osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020 (POIiŚ), kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – zapobieganie, przeciwdziałanie oraz ograniczanie skutków zagrożeń związanych z pożarami lasów w ramach II osi priorytetowej POIiŚ.

SUMMARY

Areas protected under Directive 92/43 / EEC and Directive 17/409 / EEC are established in the Drawno Forest District. In the budgetary period 2014–2020, the Forest District requests assistance to bridge the inconvenience associated with Natura 2000 forest areas. The legal basis for the requested assistance is the Natura 2000 forest management area designated under the Habitats and Birds Directives. The Forest District authorities are requesting a subsidy of EUR 500 per hectare per year for an initial period not exceeding five years and a maximum of EUR 200 per hectare per year in subsequent years. Another project is the submission of a request to the European Commission for subsidies for forest-environment and climate services and forest protection. Through the Center for Environmental Project Coordination (CKPŚ), the Drawno District has prepared projects related to the use of European Union funds. These are: comprehensive adaptation of forests and forestry to climate change – low retention and prevention of water erosion in lowland areas within the framework of Priority Axis II of the Operational Program Infrastructure and Environment 2014–2020 (POIiŚ), comprehensive adaptation of forests and forestry to climate change – prevention Counteracting and mitigating the effects of forest fire hazards within the framework of Priority Axis II of the POIiŚ.